

ספרות הילדים העברית: מבוא

פרופ' יעל דר

סמסטר ב תשע"ז, יום ד, 12:00-8:00

בניין רוזנברג, חדר 104

מטרת הקורס לערוך מיפוי היסטורי-תרבותי של הכתיבה הספרותית לילדים בעברית. נתחיל את הדיון בכתיבה הספרותית לילדים באירופה ובארץ-ישראל בעשורים האחרונים של המאה התשע עשרה וראשית המאה העשרים. נברר מה היו הנסיבות התרבותיות שהביאו לכתיבה בעברית לילדים, מי היו כותביה ולמי נועדה. במקביל נבחן את הכתיבה לילדים בידיש שנכתבה בשנים אלה ואת זיקתה לכתיבה בעברית.

נמשיך במעבר של המרכז התרבותי היהודי לארץ-ישראל, בשנות העשרים של המאה העשרים, ונברר מתי התבססה לראשונה הגמוניה בשדה הספרותי לילדים, מה היה אופייה, מי היו סוכניה, מי היה קהל הקוראים שלה ומי היו היוצרים המרכזיים שלה. אחר כך נבחן את השפעת המעבר מאתוס חלוצי לאתוס אזרחי על ספרות הילדים, לאחר הקמת המדינה, בשנות החמישים והששים. נברר כיצד השפיע תהליך הדה-פוליטיזציה שעברה תרבות הילד בישראל בשנים אלה על ספרות הילדים הישראלית.

נמשיך בבחינת התמורות שחלו בספרות הילדים לאחר מלחמת יום כיפור, ובשינויים המפליגים בפרוזה לילדים שחלו בשנות השמונים והתשעים. נסיים את הדיון בבחינת מגמות פוסט-מודרניות בספרות הילדים הישראלית בעשורים האחרונים.

דרישות הקורס: נוכחות חובה; קריאה שוטפת של יצירות ספרות ומאמרים; 2 מטלות במהלך הקורס (30% מהציון). עבודה מסכמת בסוף הסמסטר (70% מהציון).

תאריך הגשת עבודה מסכמת: 2.8.17

תכנית הלימודים

מפגש ראשון:

הכרת מושגים מרכזיים (15.3)

- (1) "שדה תרבותי", "הבניית תרבות", "סוכני תרבות", "קובעי טעם", "קהילת קוראים", "מגע בין תרבויות", "דורות בספרות", "קנון ספרותי", "קלאסיקה" ו"קלאסיקונים", "היסטוריוזציה של שדה תרבותי".
- (2) ניתוח "היסטוריות" של ספרות הילדים העברית מתוך פרספקטיבה תרבותית-היסטורית: אוריאל אופק "מאבטליון עד לובנגולו" (1978); לאה גולדברג "ספרות הילדים היהודית" (1969); צבי שרפשטיין **יוצרי ספרות הילדים שלנו** (תש"ז).

מפגש שני: "הראשית" (22.3)

- (1) אברהם מאפו **אהבת ציון** (1853, וילנה)
- (2) **שירה לילדים בידיש**: מתוך **אף על פיל** (2012).
- (3) זאב יעבץ "הקדמה" ו"חלדי וברורית" מתוך: **שיחות מיני-קדם** (1887, ורשה); אבישר הר-שפי "חולדה ובור אקספוזיציה" מתוך: **אנציקלופדיה של הסיפור היהודי** (תשע"ג).

מפגש שלישי: מעבר המרכז התרבותי לארץ-ישראל (29.3)

- (1) **מורים-סופרים**: יהודית שטיימן "מורים כיזמי תרבות. מקרה מבחן: מורי בית הספר ביפו בראשית המאה העשרים" (2010); מתוך אליעזר שמאלי **בני היורה** (1937).
 - (2) **המצאת מסורת לילדי הגן**: יעקב שביט "המצאת חגים וטקסים ביישוב בארץ ישראל" (2006); מתוך אבידר וקיפניס **גן גני** (1947); יצחק דמיאל (שויגר) **שמלת השבת של חנה'לה** (1937); נתן אלטרמן "נס גדול היה פה" (1933).
- מטלה 1:** קראו את לין קיפניס **משפט הספרים** (1930). נתחו אותו מתוך התייחסות למושגים "המצאת מסורת" ו"קביעת טעם". (אורך העבודה עד שלושה עמודים). **מועד הגשה: 19.4.17**

חופשת פסח

מפגש רביעי: המצאת הילדות העברית (19.4)

- (1) **המצאת הילדות העברית**: איתמר אבן-זהר "בניית התרבות כתשתית להקמת המדינה" (2007); צבי לבנה (ליברמן) **עודד הנווד** (1931).
- (2) **הילדות הקיבוצית כאידיאל עברי**: פניה ברגשטיין **בוא אלי פרפר נחמד** (1945) לעומת רחל בלובשטיין **בבית ובחוץ** (1934).
- (3) **היווסדותן של אכסניות מו"ליות הגמוניות**: עיתוני הילדים והוצאות הספרים הפועליים.

מפגש חמישי: קלסיקון עברי ראשון לילדים - ח"נ ביאליק (26.4)

- (1) **המשורר הלאומי**: אבנר הולצמן "עלייתו ושקיעתו של המשורר הלאומי" (2011); דן מירון "בין 'דור' ליתקופה" (1987).
- (2) **המשורר הלאומי לילדים ויוצר הקנון**: מתוך ח"נ ביאליק **שירים ופזמונות לילדים** (1933).

3) **קנוניזציה לילדים**: ביאליק ורבניצקי "הקדמה" לספר **האגדה** (תרצ"ו). מהן ההנמקות למלאכת הכינוס והסידור? מהי טכניקת הסידור שננקטה? מה אנו למדים מהפתיחה ל"הקדמה למהדורה השנייה"?

מפגש ששי: דורות חדשים בספרות הילדים הישראלית (3.5)

- 1) **המודרניסטים מחוללים מהפכה ספרותית לילדים**: עוזי שביט "השיר הפרוע" (1986); לאה גולדברג **מה עושות האילות** (1949); נתן אלתרמן "הקרב על גרנדה" (1958); מתוך אברהם שלונסקי **אני וטלי בארץ הלמה** (1957).
- 2) **ספרות הילדים של "דור בארץ"**: אבנר הולצמן "הסיפורת של 'דור בארץ'" (1997); מתוך משה שמיר **ידידיו הגדולים של גדי** (1947); ע. הלל **מעשה בעופר איילים** (1957); ס. יזהר **עלילות חומית** (1958).

מפגש שביעי: שואה ו"שלילת שלילת הגלות" (10.5)

- 1) **שואה ו"שלילת שלילת הגלות"**: אניטה שפירא "לאן הלכה שלילת הגלות" (תשס"ג); מתוך יעל דר **ומספסל הלימודים לוקחנו** (2006).
 - 2) **גלעד לילדות חרבה**: מתוך שמשון מלצר **אלף** (תש"ה); מלצר "ביקשתי לכתוב לך זמר" (1942); מתוך קדיה מולודובסקי **פתחו את השער** (1945); יעקב פייכמן "על קדיה מולודובסקי" (שם)
- מטלה 2**: קראו את ימימה אבידר-טשרנוביץ **אחד משלנו** (1947). איזו תפיסת גלות נבנית בטקסט וכיצד נרתמים הדמויות, הזמן והמרחב להבנייתה. התייחסו בתשובתכם לשלילת הגלות שרווחה בארץ ישראל בטרם שואה. (עד שלושה עמודים). **מועד הגשה: 24.5.17**

מפגש שמיני: ספרות ילדים ומלחמה (17.5)

- 1) אורי בן אליעזר "דרך הכוונת: היווצרותו של המיליטריזם הישראלי 1936-1956" (1995).
- 2) **חיול הילדים**: מתוך יגאל מוסינזון **חסמבה** (1949); מתוך יעקב חורגין **שלשלת הגבורה** (1947); שלמה סקולסקי **אנחנו חייילים** (1957).
- 3) **מחיילים לסוכני זיכרון**: נחום גוטמן **שביל קליפות התפוזים** (1958).

מפגש תשיעי: אזור הילד הישראלי (24.5)

- (1) **הבית והמשפחה נכנסים למרכז הבמה**: תרצה אתר **יעל מטיילת** (1971); עודד בורלא **שלוש ועוד כחול** (תשל"ו); אמיר גלבוע **איש המים של גילי** (1963); יהודה עמיחי **מה שקרה לרוני בניו-יורק** (1968).
- (2) **המשפחה קובעת טעם**: כוש **שמוליקיפוד** (1956); מרים רות "על שמוליקיפוד" (תשי"ז); חיה שנהב **מיץ פטל** (1970), לאה גולדברג **דירה להשכיר** (1970).
- (3) **יתמות וייצוגי משפחה אלטרנטיביים**: לאה גולדברג **נסים ונפלאות** (1954).
מטלה 3: קראו את פנחס שדה **נער הייתי** (1960). כיצד מבנה הספר תודעת יתמות ומהו הממד החתרני שאתם מזהים בספר לנוכח מרכזיות המשפחה בספרות הילדים הקנונית של התקופה. (עד שלושה עמודים). **מועד הגשה: 7.6.17**

חופשת שבועות

מפגש עשירי: השמעת קולו של הסובייקט (7.6)

- (1) **המצאת הנפש הילדית**: מרים ילן-שטקליס, מרים רות.
- (2) **הסובייקט הילדי**: אורי אורלב **חיית החושך** (1974); תרצה אתר **מלחמה זה דבר בוכה** (1974); יהודה אטלס **והילד הזה הוא אני** (1977); יהונתן גפן **הכבש הששה עשר** (1979).
- (3) **הסובייקט ההורי**: מאיר שלו **אבא עושה בושות** (1988), **הטרקטור בארגז החול** (1995); דויד גרוסמן **איתמר ציד החלומות** (1990), **רותי תישן ותישן** (2004).
מטלה 4: קראו את דבורה עומר **דפי תמר – יומנה של תמר גל מקיבוץ רימון** (1959). איזה דגמי סובייקט מכוננת עומר בספר זה? התייחסו בתשובתכם למושגים הבאים: "הספירה הפרטית", "הספירה הציבורית", "הספירה הלאומית" (עד שלושה עמודים). **מועד הגשה: 21.6.17**

מפגש 11: המבט על האחר: כינון האחר הלאומי בשנות החמישים (14.6)

- (1) **כוחו של המבט**: לומסקי-פדר, רפפורט, גינזבורג "נראות בהגירה – מבוא" (2010); דבורה גולדן "נראים כהלכה" (2010).
- (2) **האחרים מחוץ**: סדרת **ילדים מן העולם** של אנה ריבקין-בריק (שנות החמישים): לינדגרן ובריק **נוריקוסאן** (1957).

3) **האחרים מבית**: לאה גולדברג **מלכת שבא הקטנה** (1956); מרים ברטוב **איפה רותי** (1956);
יפרח חביב **דודיק** (1966).

מטלה 5: קראו את זאב רוזובסקי **ילדים בעולם** (195). כיצד מכונן הספר את האחרות הלאומית ואת הזהות הישראלית? (עד שלושה עמודים). התייחסו בתשובתכם למאמרים רלוונטיים מתוך **נראות כהלכה** (2010). (עד שלושה עמודים). מועד הגשה: שיעור אחרון.

מפגש 12: מגע בין שדות: סופרים קנוניים למבוגרים כותבים לילדים

דויד גרוסמן/ מאיר שלו/ ס. יזהר

מפגש 13: קלסיקה ופוסט-מודרניזם

- 1) **אתגור הקנון לילדים**: רקפת סלע-שפי "המאבקים על הקנון" (2004).
- 2) **התרפקות נוסטלגית על הקלאסיקה הישראלית לילדים**: יונה טפר "קקאו או שוקו? על חידוש קלאסיקה עברית לילדים" (2013); איורים חדשים לקלאסיקה ישראלית.
- 3) **כתיבה פוסט מודרנית לילדים**: נורית זרחי, חנוך לוין, אתגר קרת.
- 4) **סיכום: ממנגנון לשדה**

רשימת קריאה (חובה ורשות)

- אבן-זהר, איתמר, 2007. "בניית התרבות כתשתית להקמת המדינה". בתוך: **זמן יהודי חדש: תרבות יהודית בעידן חילוני: מבט אנציקלופדי**, כרך ד. ירמיהו יובל, יאיר צבן ודוד שחם (עורכים). ירושלים: כתר. עמ' 215–220.
- אופק, אוריאל, 1978. "מאבטליון" עד "לובנגולו". בתוך: **תנו להם ספרים פרקי ספרות ילדים**. ספרית פועלים הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר. עמ' 29–38.
- אופק, אוריאל, 1984. **גומות ח"נ**. תל אביב: דביר.
- אופק, אוריאל, 1985. **לקסיקון אופק לספרות ילדים**, א–ב, תל אביב: זמורה ביתן.
- אופק, אוריאל, 1988. **ספרות הילדים העברית: 1900–1948**, א–ב, תל אביב: דביר.
- אורלב, אורי, 1974. **חיית חושך**. תל אביב: עם עובד.
- אטלס, יהודה, 1977. **והילד הזה הוא אני**. ירושלים: כתר.
- אלבוים-דרור, רחל, 1986. **החינוך העברי בארץ ישראל**, א–ב, ירושלים: יד יצחק בן צבי.
- אלתרמן, נתן, 1933. "נס גדול היה פה". **דבר לילדים** (33.12.15), עמ' 5.

- אלתרמן, נתן, 1958. "הקרב על גרנדה". בתוך: **ספר התבה המזמרת**. איורים: צלה בינדר. תל אביב: מחברות לספרות. עמ' 79-86.
- אף על פיל- אוצר שירי ילדים מיידיש**. 2012. תרגום: בני מר. איורים: מיכל אריאלי. בן שמן: כתר ספרים.
- אתר, תרצה, 1971. **יעל מטיילת**. איורים: צלה בינדר. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- אתר, תרצה, 1974. **מלחמה זה דבר בוכה**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- בורדייה, פייר, 2005. **שאלות בסוציולוגיה**. תרגום: אבנר להב. תל אביב: רסלינג.
- בורלא, עודד, תשל"ו. **שלוש ועוד כחול**. תל אביב: עם עובד.
- ביאליק, ח"נ, 1933. **שירים ופזמונות לילדים**, תל אביב: דביר.
- ביאליק, ח.נ. ורבינצקי, י.ח., תרצ"ו. "הקדמה". בתוך: **ספר האגדה- מבחר האגדות שבתלמוד ובמדרשים**, כרך א (1), ביאליק ורבינצקי (עורכים). תל אביב: דביר. עמ' VII - XI.
- בלובשטיין, רחל, 2001 [1934]. **בבית ובחוץ**. תל אביב: תמוז.
- בן אליעזר, אורי, 2010. **דרך הכוונת: היווצרותו של המיליטריזם הישראלי 1936-1956**. תל אביב: דביר. עמ' 9-32.
- בר-אל, עדינה, תשס"ג. "החינוך החילוני בידיש בתחילת המאה ה-20 ומקומו בהתפתחות ספרות הילדים בידיש", **דור לדור** כג, עמ' 7-16.
- בר-אל, עדינה, 2006. **בין העצים הירקרקים: עיתוני ילדים בידיש ובעברית בפולין, 1918-1939**, ירושלים: מכון דב סדן, האוני' העברית.
- ברגשטיין, פניה, 1945. **בוא אלי פרפר נחמד**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- ברטוב, מרים, 1956. **איפה רותי- סיפור קטן לילדים קטנים**. תל אביב: סיני.
- בר-יוסף, איתן, 2002. "צייר או צייד: נחום גוטמן, לובנגולו מלך זולו והספר הדרום אפריקאי", **תיאוריה וביקורת** 20, עמ' 113-136.
- בר-יוסף, איתן, 2009. "הכי רחוק שאפשר (או שלא): הלקח הציוני מלובנגולו מלך זולו". בתוך: **זולו: מסע הרפתקה באמנות הישראלית, בעקבות נחום גוטמן ו"לובנגולו מלך זולו"**, טלי תמיר (אוצרת ראשית). ירושלים: כתר; תל אביב: מוזיאון נחום גוטמן לאמנות. עמ' 48-55.
- גוטמן, נחום, 1958. **שביל קליפות התפוזים- הרפתקאות מראשית ימי תל אביב**. תל אביב: יבנה.
- גולדברג, לאה, 1949. **מה עושות האילות- שירים לילדים**. איורים: אריה נבון. תל אביב: ספרית פועלים.
- גולדברג, לאה, 1954. **נסים ונפלאות**. תל אביב: ספרית פועלים.
- גולדברג, לאה, 1970. **זירה להשכיר**. איורים: שמואל כץ. מרחביה: ספרית פועלים.

- גולדברג, לאה, 1969. "ספרות הילדים היהודית". בתוך: **אנציקלופדיה חינוכית- אוצר ידיעות על החינוך בעם ישראל ובאומות**. מרדכי בובר וחיים אורמאן (עורכים). ירושלים: משרד החינוך ומוסד ביאליק. עמ' 953-957.
- גולדברג, לאה, 1990 [1956]. **מלכת שבא הקטנה- סיפור מחיי ילדים עולים**. תל אביב: ספרית פועלים.
- גולדברג, לאה, (ללא שנת הוצאה). **בין סופר ילדים לקוראיו**. לאה חובב (כינסה). תל אביב: ספרית פועלים.
- גולדן, דבורה, 2010. "נראים כהלכה: מפגשים בין ילדים ישראלים לילדים עולים בספרות ילדים עכשווית". בתוך: **נראות בהגירה גוף, מבט, ייצוג**. עדנה לומסקי-פדר ותמר רפפורט (עורכות). ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 140-157.
- גורדון, אילה, 2005. **איורים עבריים: הספר העברי המאויר לילדים, העידן הבינלאומי 1900-1925**, תל אביב: מוזיאון נחום גוטמן.
- גלבע, אמיר, 1963. **איש המים של גילי**. מרחביה: פועלים.
- גפן, יהונתן, 2010 [1978]. **הכבש הששה עשר- שירים וסיפורים לילדים**. אור יהודה: כנרת, זמורה ביתן, דביר.
- דמיאל (שויגר), יצחק, 1937. "שמלת השבת של חנה'לה". **דבר לילדים** (4.3.37), עמ' 10-11.
- דר, יעל, 2006. **ומספסל הלימודים לוקחנו: היישוב לנוכח שואה ולקראת מדינה בספרות הילדים הארץ ישראלית, 1939-1948**, ירושלים: מאגנס. עמ' 55-104.
- דר, יעל, 2013. **קנון בכמה קולות: ספרות הילדים של תנועת הפועלים 1930-1950**, ירושלים: יד יצחק בן-צבי.
- דרור, יובל, 2002. **תולדות החינוך הקיבוצי: ממעשה להלכה**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- הולצמן, אבנר, 1995. "לעבר האדם או מעבר לספרות: אוכמני, שמיר והוויכוח על ריאליזם סוציאליסטי בספרות העברית", **עלי שיח** 36, עמ' 127-140.
- הולצמן, אבנר, 1997. "הסיפורת של 'דור בארץ'", בתוך: **העשור הראשון: תש"ח-תשי"ח**, צ' צמרת וחי' יבלונקה (עורכים), ירושלים: יד יצחק בן צבי. עמ' 263-280.
- הולצמן, אבנר, 2011. "עלייתו ושקיעתו של המשורר הלאומי", **עיונים בתקומת ישראל** 21, עמ' 1-37.
- הלל, ע., 1957. **מעשה בעופר איילים**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- הלפרין, חגית, 1997. **מעגבניה עד סימפוניה: השירה הקלה של אברהם שלונסקי**. תל אביב: מכון כץ לחקר הספרות העברית, אגודת יד שלונסקי.
- הרשב, בנימין, 2008. **לשון בימי מהפכה: המהפכה היהודית המודרנית ותחיית הלשון העברית**. ירושלים: כרמל.

הר-שפי, אבישר, 2004. "חולדה ובור". בתוך: **אנציקלופדיה של הסיפור היהודי: סיפור עוקב סיפור**. יואב אלשטיין, אבידב ליפסקר, רלה קושלבסקי (עורכים). רמת-גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן. עמ' 181-210.

חביב, יפרח, 1974 [1966]. **דודיק**. רמת גן: מסדה.

חורגין, יעקב (עורך), 1947. **שלשלת הגבורה - דמויות וסיפורים מדברי ימי עמנו**. תל אביב: עמיחי חלמיש, אביבה, 2010. "מרד הנעורים של השומר הצעיר (1911-1948)". בתוך: **ילדים בראש המחנה: ילדות ונעורים בעתות משבר ותמורה חברתית**, יעל דר, טל קוגמן ויהודית שטיימן (עורכות). תל אביב, עמ' 163-189.

טיקוצקי, גדעון, 2011. **האור בשולי הענן: היכרות מחודשת עם יצירתה וחייה של לאה גולדברג**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

טפר, יונה, 2013. "קקאו או שוקו? על חידוש קלאסיקה עברית לילדים". **הפנקס - כתב עת מקוון לספרות ולתרבות לילדים**.

טשרנוביץ-אבידר, ימימה, 1947. **אחד משלנו**. איורים: נחום גוטמן. תל אביב: ליכטנפלד.

יזהר, ס., 1958. **עלילות חומית**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

יעבץ, זאב, 1887. הקדמה ו"רוחות מספרות", **שיחות מני קדם**, ורשה.

כהן, נתן, 2003. **ספר, סופר ועיתון: מרכז התרבות העברית בוורשה, 1918-1942**. ירושלים: מאגנס.

כוש (ט. כרמי ושושנה היימן), 1955. **שמוליקיפוד**. תל אביב: ספרית פועלים.

לבנה (ליברמן), צבי, 1961 [1931]. **עודד הנווד**. ירושלים: קרית ספר.

לומסקי-פדר, עדנה, רפפורט, תמר ולידיה גינזבורג, 2010. "מבוא- נראות בהגירה, גוף, מבט ייצוג".

בתוך: **נראות בהגירה גוף, מבט, ייצוג**. עדנה לומסקי-פדר ותמר רפפורט (עורכות). ירושלים: מכון ון

ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 11-39.

לינדגרן, איסטריד וריבקין-בריק, חנה, 2015 [1957]. **נוריקו-סאן הילדה מיפן**. נוסח עברי: לאה גולדברג. בני ברק: ספרית פועלים.

מאפו, אברהם, 1853. **אהבת ציון**, וילנה.

מולודובסקי, קדיה, 1945. **פתחו את השער**. תרגום: נתן אלתרמן ואח'. איורים: תרצה. תל אביב:

הקיבוץ המאוחד.

מוסינזון, יגאל, 1951 [1949]. "חסמבה" או **חבורת סוד מוחלט בהחלט**. תל אביב: טברסקי.

מירון, דן, 2004. **אמהות מייסדות, אחיות חורגות- על ראשית שירת הנשים העברית**. תל אביב:

הקיבוץ המאוחד.

מירון, דן, 1987. "בין 'דור' לתקופה". בתוך: **בודדים במועדם: לדיוקנה של הרפובליקה העברית בתחילת המאה העשרים**, תל אביב: עם עובד. עמ' 115–150.

מלצר, שמשון, 1942. "ביקשתי לכתוב לך זמר". בתוך: **דבר לילדים**, עמ' 62.

מלצר, שמשון, 1945. **אלף**. תל אביב: דביר.

סלע-שפי, רקפת, 2004. "המאבקים על הקנון-הדינאמיקה של שימור ושל חידוש בתרבות". בתוך: **כיננו של קאנון**, יעקב שביט (עורך). תל אביב: אוניברסיטת תל אביב, ביה"ס למדעי היהדות.

סקולסקי, שלמה, (195?) **אנחנו חיילים**. תל אביב: דעת.

עומר, דבורה, 1959. **דפי תמר – יומנה של תמר גל מקיבוץ רימון שבעמק**. תל אביב: עמיחי.

עמיחי, יהודה, 1968. **מה שקרה לרוני בניו-יורק**. תל אביב: עם עובד.

פיכמן, יעקב, תשי"ד. "על קדיה מולודובסקי". בתוך: **פתחו את השער: שירי ילדים**, קדיה מולודובסקי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 79–85.

צמיר, חמוטל, 2006. "איפה המדינה בדור המדינה?". בתוך: **בשם הנוף: לאומיות, מגדר וסובייקטיביות בשירה הישראלית בשנות החמישים והששים**. ירושלים ובאר שבע: כתר. עמ' 19–58.

קיפניס, לוי, 1930. **משפט הספרים**. תל אביב: דביר.

קיפניס, לוי, 1944. **זוד וגלית ועוד סיפורי גיבורים בישראל**. איורים: חנן פישר. תל אביב: פישר.

קיפניס, לוי וימימה טשרנוביץ-אבידר, 2006 [1947]. **גן גני- סיפור לאם ולילד**. איורים: איזה. תל אביב: ספר זכרונות חנות הספרים של איתמר.

רגב, מנחם, 2002. **תחושתו של אדם המתגנב אל ילדותו: אסופת מאמרים על ספרות ילדים ונוער**. ירושלים: כרמל.

רוזובסקי, זאב, (195?) **ילדים בעולם**. איורים: חנן פישר. תל אביב: פישר.

רות, מרים, 1958. **הילד ואתה**. מרחביה: ספרית פועלים.

רות, מרים, תשי"ז. "מכאן ומכאן- על שמוליקיפוד", **עלון המחנכות בגיל הרך ובגנים** (הוצאת המחלקה לחינוך של הקיבוץ הארצי, מדור גנים וגיל הרך) 3 (אדר א תשי"ז), עמ' 33–34.

רות, מרים, 1956. **תורת הגן**. מרחביה: ספרית פועלים.

רשף, שמעון, תש"ם. **זרם העובדים בחינוך: מקורותיה ותולדותיה של תנועה חינוכית בשנים תרפ"א-תרצ"ט**, תל אביב: אוני' ת"א והוצ' הקיבוץ המאוחד.

שביט, זהר, 1999. "התפתחות המו"לות העברית בארץ ישראל", בתוך: **בנייתה של תרבות עברית: תולדות היישוב היהודי בארץ ישראל מאז העלייה הראשונה** חלק ראשון. משה ליסק וזהר שביט (עורכים), ירושלים: האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. עמ' 199–262.

שביט, זהר, 1999. "ספרות הילדים העברית בארץ ישראל", בתוך: **בנייתה של תרבות עברית: תולדות היישוב היהודי בארץ ישראל מאז העלייה הראשונה** חלק ראשון. משה ליסק וזהר שביט (עורכים). ירושלים: האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. עמ' 445–465.

שביט, זהר, 2000. "ספרות ילדים עברית". **עולם קטן** מס' 1, עמ' 11–21.

שביט, יעקב, 1996. "הרובד התרבותי החסר ומילוי: בין "תרבות עממית רשמית" ל"תרבות עממית לא רשמית" בתרבות העברית הלאומית בארץ ישראל". בתוך: **התרבות העממית: קובץ מחקרים**, ב"ז קדר (עורך). ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל. עמ' 327–345.

שביט יעקב, 2006. "משמחת בית השואבה למועצת המורים למען הקק"ל: המצאת חגים וטקסים ביישוב הארץ-ישראלי". **להמציא אומה- אנתולוגיה**, יוסי דהאן והנרי וסרמן (עורכים). רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 331–350.

שביט, עוזי, 1986. "השיר הפרוע: קווים לסגנונה ולאקלימה הספרותי של השירה הארץ-ישראלית בשנות העשרים", תעודה ה, **מחקרים בספרות עברית**, עמ' 165–184.

שדה, פנחס, 1960. **נער הייתי**. ירושלים: קרית ספר.

שוורץ, יגאל, 2004. "הביצה שהתחפשה, בפברואר כדאי לקנות פילים, דן פגיס, יואל הופמן, מודרניזם ופוסטמודרניזם". **צפון ז**, עמ' 277–293.

שטיימן יהודית, תשע"א. "מורים כיזמי תרבות- מקרה מבחן: מורי בית הספר לבנות ביפו בראשית המאה ה-20." **דור לדור** לו', 71–124.

שיכמנטר, רימה, 2014. **חבר מנייר: עיתונות ילדים ישראלית בעשור הראשון למדינה**. ירושלים: מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב ויד יצחק בן-צבי.

שלונסקי, אברהם, 1957. **אני וטלי בארץ הלמה**. מרחביה: ספרית פועלים.

שמאלי, אליעזר, 1937. **בני היורה**. תל אביב: השכלה לעם.

שמיר, זיוה, 1986. **שירים ופזמונות גם לילדים: לחקר שירת ביאליק לילדים ונוער**, תל אביב.

שמיר, זיוה, 2005. **תבת הזמרה חוזרת: על שירי הילדים של נתן אלתרמן**, תל אביב.

שמיר, משה, 1947. **ידידיו הגדולים של גדי**. מרחביה: ספרית פועלים.

שנהב, חיה, 1970. **מיץ פטל**. איורים: תמרה ריקמן. תל אביב: עם עובד.

שפירא, אניטה, תשס"ג. "לאן הלכה 'שלילת הגלות'?", **אלפיים** 25 (בעריכת ניצה דרורי-פרמן), עמ' 9–54.

שפירא, אניטה, 2005. **התנ"ך והזהות הישראלית**. ירושלים, מאגנס.

שרפשטיין, צבי, תש"ז. **יוצרי ספרות הילדים שלנו**. הוצאת מוריה.

Darr, Yael, 2013. "Heading Home: the Domestication of Israeli's Children's Literature in the 1960s as Reflected in Am Oved's Shafan Hasofer Series". **Journal of Israeli History: Politics, Society, Culture** 32(1), pp. 127-139.

Turrión Penelas, Celia, 2014. "Multimedia Book Apps in a Contemporary Culture".

Nordic Journal of ChildLit Aesthetics Vol. 5 <http://dx.doi.org/10.3402/blft.v5.24426>